

Valódi nyugdíjreformot! - Pénzügyi Szemle folyóirat

2018. június 04. 9:09

Valódi nyugdíjreformot!

A társadalombiztosítási nyugdíjrendszer akkor optimális, ha mindenki a kockázatközösség tagja és mindenki számára kellő anyagi biztonságot, védelmet nyújt a jövedelem nélküli időszakokra, életszakaszokra. A társadalombiztosítás fenntartásához a járulékfizetőknek, mint korosztálynak az újratermelésére, azaz kellő számú gyermeknek járulékfizetővé való felnevelésére is szükség van. A társadalombiztosítási nyugdíjrendszer fenntartásához az aktív korú biztosítottak tehát nemcsak pénzben, hanem gyermekneveléssel is hozzájárulnak, amit azonban a jelenlegi nyugdíjrendszeri feltételek csak elégtelen mértékben vesznek figyelembe. A társadalombiztosítási nyugdíjrendszer és teljesítőképessége fenntarthatóságához a cikk javaslatokat tartalmaz a gyermeknevelési teljesítmény figyelembe vételére, mind a járulékfizetési kötelezettség mértékében, mind a nyugdíjösszeg egyéni megállapításában.

Morvayné Bajai Zsuzsanna

A nyugdíjrendszer teljesítőképességét alapvetően befolyásoló gazdasági, politikai, munkapiaci, egészségügyi és oktatási tényezők közül az alábbiakban a nyugdíjrendszernek csak egyetlen, és pedig népesedéspolitikai vonatkozásaival foglalkozunk és teszünk javaslatot a nyugdíjrendszerben meglévő, annak immár az önfelszámolásához vezető méltánytalanság kiküszöbölésére, a nyugdíjrendszer társadalompolitikai szempontú fenntarthatóságához szükséges változtatásra.

Egyensúlytalanság alakult ki a jövedelem nélküli életszakaszok finanszírozási módjai között - többek között ennek is sok évtizedes, látványos tünete a csökkenő termékenység.

Az időskor anyagi biztonságát a nyugdíjrendszer hivatott megoldani, míg a gyermekkor számára elsősorban a szülők keresete áll rendelkezésre. Igaz, a szülőknek a gyermeknevelés miatti anyagi hátrányait állami, esetleg települési kedvezmények, természetbeni juttatások, adókedvezmények és állami készpénzes támogatások enyhítik.

Úgy is fogalmazhatunk: miközben egy-egy gyermek felnevelése - kb. gyermekenként egy-egy családi ház értékében - mindenekelőtt a szülők anyagi terhe, eközben a felnevelt gyermek által teljesített munka, megtermelt érték, fizetett adó az egész társadalmat szolgálja, járulékai minden biztosított egészségügyi ellátása fedezetül és időskori anyagi biztonságául szolgálnak. Ne feledjük: a gyermekek gondozása, nevelése a társadalom számára nem csak akkor hasznos munka, amikor a munkapiacon végezzük. Sőt, a családon belüli gyermekgondozás, gyermeknevelés piaci alapon pótolhatatlan a gyermekek lelki szükségletei szempontjából.

A mára kialakult nyugdíjrendszerek azonban azt üzenik: már nincs szükség gyermekekre - sem ahhoz, hogy a család, mint gazdasági egység üzemeljen, sem ahhoz, hogy ő biztosítsa a szülők időskori megélhetését. Korunkban a gyermek a család kiadási oldalát növeli és bevételeit csökkenti, amit csak túlmunkával lehet ellensúlyozni. A gyermekvállalás a termékenység immár egyéni befolyásolhatóságának hatására kizárólag egyéni-családi döntéssé is vált. Ám mert a társadalombiztosítási nyugdíj összege kizárólag az aktív korban pénzben teljesített hozzájárulástól és ennek időtartamától függ, a gyermekes, különösen a

többgyermekes életmód egyértelműen nemcsak a kisgyermekes életszakaszban, hanem idős korban is anyagi hátránnyal jár. Ezt azért részletezni érdemes.

A gyermekes életmód hatásai az életkeresetre

Tapasztalati tény, hogy a gyermekes életmódot választó anyák a munkapiacon ún. üvegplafonba ütköznek, azaz a gyermekeik szükségleteinek adva prioritást, jellemzően nem vállalnak gyermeknevelést nehezítő beosztásokat. Amiből egy házaspár fel tudta nevelni a gyermekeit, az annak járuléka alapján járó nyugdíjból a szülői házaspár általában idős korban is elfogadhatóan meg tud élni. Csakhogy a nyugdíj összegét nem házaspárra, hanem egyénre számolják ki, méghozzá kizárólag a járulékfizetéssel igazolt egyéni keresetösszeg és egyéni szolgálati idő alapján. (Tny. 2018) Ha a mai jövedelmi viszonyokból indulunk ki, a női átlagkereset az egyéni megélhetést is biztosítja, ami igaz a várható nyugdíjösszegükre is. Ám a több gyereket felnevelt - leendő nyugdíjas - édesanyák ilyen adatai elmaradnak a többiek átlagától, munkapályájuk töredezett is lehet.

És bizony igen gyakori, hogy a férj hamarabb hal meg, mint a felesége. Ha a többnyire alacsony saját jogú nyugdíjas özvegy több gyermeket nevelt is fel, az elhalt férjét megillető nyugdíjösszegnek már csak az egységes, 30 %-ára jogosult. (Tny. 2018) A mai aktív korú női korosztályban is előfordulhat, hogy egy, az átlagosnál több gyermeket felnevelt nagycsaládos anya a rá irányadó öregségi nyugdíjkorhatár elérésekor nem is rendelkezik a minimális öregségi nyugdíjhoz elegendő szolgálati idővel, de keresettel sem.

Itt említjük meg, hogy nevelőszülőként 5 gyermek nevelésével munkapiaci jövedelem és ennek megfelelő nyugdíjjogosultság jár. Aki azonban csak saját gyerekeket, akár 5-nél lényegesen több saját gyermeket nevelt fel, a minimálisan szükséges 20 év szolgálati időt munkapiaci jövedelem hiányában csak 7-8 gyerek felnevelése, az ennek jogán járó gyes és gyet alapján érheti el, és lehet saját jogán is öregségi nyugdíjas.

Igen nagy a valószínűsége ugyanis annak, hogy az ilyen anya a munkapiacon a legesélytelenebbek közé tartozik, ezért annak is, hogy még a gyermekgondozási ellátások időszakára kompenzációs céllal számított fiktív átlagkeresete után is csak igen kis összegű saját jogú öregségi nyugdíjra számíthat. Miközben a tisztességesen felnevelt 7-8 gyermeke mindenki más nyugdíjához fizeti a járulékokat, ám ebből jelenleg éppen az őket felnevelt saját özvegy édesanyjuknak nem jut a megélhetését külső segítség nélkül fedezni képes nyugdíjösszeg.

Özvegyek és elváltak helyzete

Ennél is nagyobb időskori anyagi hátrányokkal jár azonban, ha a többgyermekes szülők házassága válás következtében szűnt meg és az apa újból megnősül, ugyanis az ő halála esetén az első feleségével közös gyermekeik anyját már csak a többi özvegygel megosztott mértékű özvegyi nyugdíjösszeg fogja megilletni. (Tny. 2018) Ha az anya is új házasságot kötött, akkor viszont 10 évnél rövidebb gyermektelen új kapcsolat alapján az új férje halála esetén egyáltalán nem lesz jogosult özvegyi nyugdíjra. Ha viszont a gyermekek esetleg nem is regisztrált különböző kapcsolatokból származnak - a gyermektelen nőkéhez hasonló munkapiaci aktivitás hiányában a többgyermekes anyát idős korára a legsúlyosabb nélkülözések fenyegethetik.

Úgy véljük, hogy a társadalompolitikai célú kommunikációnak nagyobb hangsúlyt kellene fektetnie a házasság intézményének a társadalombiztosítási jog szempontjából is fontos ilyen védő hatására. Politikai döntést igényel: a gyermekeiktől külön háztartásban élő szülő nyugdíjvárományának megfelelő részét a gyermekek felnevelésével magára maradt szülő javára lehetne átirányítani.

A társadalompolitika nem szokott módot adni kizárólagosan előnyök választására: e javaslat megvalósítása a gyermekeivel elhagyott szülő számára nagyobb időskori anyagi biztonságot is jelenthet, viszont a gyermekelhelyezési viták még több gyermek életét traumatizálhatják, hiszen a gyermekelhelyezési döntés már

mindkét szülő számára időskori anyagi hátránnyá is válik. Ennek közérthető kommunikációja a már bevezetett egyéb tartós házasságpárti intézkedések, párkapcsolati nevelési lehetőségek nyújtása mellett viszont csökkenthetné a meggondolatlan válások és az elköteleződés nélküli, váltogatott kapcsolatok számát, növelhetné az érintett gyermekek biztonságát.

A gyermek ellátása tehát nemcsak akkor munka, méghozzá az egész társadalom számára pótolhatatlanul hasznos munka, ha idegen gyermek javára pénzért végezzük, hanem akkor is, amikor a saját gyerekeinket gondozzuk, neveljük.

Gyermekgondozási ellátás - javaslat

Mindezek alapján - még nem is nyugdíjrendszeri javaslatként - a legalább duplán nagycsaládos, azaz 6 vagy több gyermeket nevelők esetére, amikor a gyermekekkel kapcsolatos szülői teendők évtizeden is túl gyakorlatilag lehetetlenné teszik az érdemi kereső tevékenységet, logikus és elvszerű megoldás lenne, ha a jövőben a nevelőszülői normánál eggyel több saját gyermek nevelése a nevelőszülői fizetéssel egyenlő összegű gyermekgondozási ellátással járna. (Gyvt. 2018)

E javaslatunk megvalósítása az érintetteknek sajnálatosan igen kis száma miatt érdemi költségvetési terhet sem jelenthet, ugyanakkor megfelelőbb saját jogú nyugdíjat is megalapozna, ami anyagilag is egyértelművé tenné a többgyermekes életmód értékeinek elismerését, éppen a legtöbb gyermeket nevelő szülőket mentesítené a súlyos szegénységtől, ami üzenetértéke folytán - nem kell nélkülöznie idős korában annak, aki gyermekeket nevelt - közvetve pozitív hatással lehetne a termékenységre és ezzel a nyugdíjrendszer fenntarthatóságára is.

A gyermekgondozás időigénye

A gyermeknevelés során a gondozási munka a gyermek egyéni szükségleteitől függ, de az életkorával is változó időt vesz igénybe. Csecsemő megjelenése a családban sok hónapon át napi 24 órás folyamatos munkát igényel. Ez a munkaigény idővel fokozatosan csökken ugyan, ám amikor már összességében csak a napi törvényes munkaidőt teszi ki, ez a napon, héten, hónapon, éven belül akkor sem egyhuzamban, pl. munkanaponként 8-tól 4-ig, hanem a gyermek fizikai szükségletei és lelki-szellemi fejlődésének igényei és a környezet feltételei szerint, szétterjedetten - és persze, minden egyes nap 24 órájában - jelentkezik.

A gyermekekkel kapcsolatos teendőkből nagyszülők, egyéb rokonok nem minden család esetében tudnak részt vállalni - többek között a nyugdíjkorhatár és az ún. Nők40-nek éppen az átlagosnál több gyermeket felnevelt idős anyák zömét - méghozzá valójában visszamenőlegesen - hátrányosan kezelő feltételei miatt. (Tny. 2018) De a gyermeket nem csak fizikailag kell ellátni, alapvető lelki szükséglete is a családjához, elsősorban a szüleihez köti.

Gyermekek munkavállaló

A szülő mindenekelőtt a gyermeke érdekeit tartja szem előtt. Ezért jellemző, hogy különösen többgyermekesek esetében megrendülhet a szülő munkapiaci biztonsága, munkajövedelme csökkenhet, foglalkoztatása töredezetté válhat. Ezt az anyáknak, gyermekeikkel egyedül maradt vagy pusztán az ő nevelésüket szintén prioritásnak tekintő apáknak, főleg a nagycsaládos anyáknak a jelenlegi szabályok szerint megállapítható nyugdíjösszege is tükrözi.

Mi a nyugdíj?

De a lényeg: a nyugdíj nem egyszerűen pénz, hanem amit abból meg lehet vásárolni, azaz amit az éppen aktív korosztály megtermel, szolgáltat. Ha az eltartott

korosztályok ellátásához képest kicsi az aktívak létszáma, akármekkora nyugdíjösszeg sem nyújt kellő anyagi biztonságot.

Megállapíthatjuk: a társadalombiztosítás működtetéséhez nemcsak pénzben fizetünk hozzájárulást, hanem gyermekneveléssel is. Ezt a természetbeni járulékfizetést mindenképpen indokolt beszámítani a későbbi nyugdíj összegébe.

A társadalombiztosítási nyugdíjrendszernek az a hivatása, hogy az aktív kori kötelező hozzájárulás fejében minden biztosítottnak a keresőképtelenné válása miatti vagy a biztosított eltartó halála esetén a hátramaradottainak járadék formájában anyagi biztonságot nyújtson, valamint hogy a nyugdíjrendszer valóban az egész társadalom biztosítása és még fenntartható is legyen.

Az utóbbi két követelmény teljesítéséhez elengedhetetlen, hogy minimális legyen a jövedelem nélküli aktív korúak aránya, a kockázatközösségben a társadalom minden tagja benne legyen, kereső tevékenysége azzal arányos járulékfizetéssel járjon, továbbá hogy az eltartó és eltartott generációk aránya, a társadalom értékteremtő teljesítménye biztosítsa a rendszer fenntarthatóságát.

Megállapíthatjuk azonban, hogy az utóbbi évtizedek intézkedései - reagálni kívánva a népesség korstruktúrájában bekövetkezett változásokra - mindezt legfeljebb a pillanatnyi pénzügyi fenntarthatóság szempontjából teljesítik. Az idők folyamán nőtt a kötelező járulék mértéke, emelkedett a minimális szolgálati idő, csökkent az ebbe beszámítható időszak, a beszámított átlagkereset helyettesítési rátája stb. Így egyre nagyobb aktív kori teher egyre később megnyíló - igaz, az átlagos életkor növekedésével még így is a korábbinál hosszabb ideig - egyre kisebb mértékű anyagi biztonságot nyújt.

A társadalombiztosítás fenntarthatóságához elengedhetetlen gyermeknevelési teljesítmény mindeközben még mindig sem a gyermeknevelés időszakának terheit elismerő járulékkedvezményrel, sem nyugdíjasként e közgazdasági értelemben vett beruházás utáni járadékkal sem jár. Az eddigi intézkedések zömmel bizony éppen a társadalombiztosítási nyugdíjrendszer leépítésének lépései.

Az egyéni-családi termékenységi döntések nyugdíjrendszeri hatásai

Amíg a termékenység korlátozása nem volt általánosan lehetséges és az időskori megélhetés biztonságát a felnevelt gyermekek nyújtották (s csak igen kevesek számára a mások által felnevelt gyermekek munkájából, a vagyonuk üzemeltetéséből származó járadék), általános volt a családos, többgyermekes életmód, szerencsétlenségnek számított, ha valakinek nem maradt életben vagy egyáltalán nem lett gyermeke.

Amikor a család termelő egység funkciója tömegesen kezdett megszűnni, társadalmasítani kezdték a keresőképtelenséggel járó jövedelemhiány pótlását, fokozatosan ilyen célú biztosítást vezettek be. Ekkor azonban még mindig általános volt a többgyermekes életmód és senki nem gondolt arra, hogy a gyermeknevelési teljesítményt is a nyugdíjrendszer fenntartásához szükséges hozzájárulásnak kellene tekinteni. Most azonban, amikor - egyrészt - a gyermek bő fél évszázada már magándöntés kérdése, a családok számára kizárólag kiadási tétellé vált, valamint - másrészt - főleg emiatt a társadalombiztosítási nyugdíjrendszer pénzügyileg csak a történelmileg kialakult nyugdíjfeltételek rendszeres szigorításával és egyre szűkebb kör számára nyújt elfogadható időskori biztonságot.

A minimálisan szükséges szolgálati idő és az öregségi nyugdíjkorhatár emelése, az ún. helyettesítési ráta csökkentése és egyéb szigorítások egyre kevesebbeknek nyújtanak elfogadható időskori anyagi körülményeket, ami konstrukcióban az idősök egyre nagyobb arányú lakossági csoportjában - még a munkapálya töretlensége esetén is - elkerülhetetlenül egyre többek, mindenekelőtt a többgyermekes idősök fokozódó jövedelmi leszakadásával fog járni. Eközben a családon belül a generációk közötti jövedelemáramlás irányának megfordulása folytán az egyre kisebb létszamarányú aktívoknak a szüleik közvetlen

eltartása terheit adó- és járulékfizetés mellett is egyre nagyobb arányban viselniük kell majd, ami általában az adó- és járulékfizetéssel, a jövedelembevallással szembeni - akár erkölcsi alapot sem nélkülöző - ellenérdekeltséget növeli és a gyermeknevelési lehetőségek beszűkülésével a gyermekvállalási hajlandóság, a termékenység visszaesését is maga után vonhatja.

Megállapíthatjuk: a gyermeknevelési teljesítményt érdemben be nem számító nyugdíjfilozófia változatlanul hagyása nemcsak a jövedelmek kifehérítésének folyamatát, de a pozitív népesedéspolitikai intézkedéseket is semlegesítheti. Ez alapvetően új helyzet, amihez - ha fenn akarjuk tartani a társadalombiztosítási nyugdíjrendszert - alkalmazkodnunk kell: elkerülhetetlenné vált a biztosítottak gyermeknevelési teljesítményének beszámítása.

Bár volnának teendők a segélyrendszerben is (pl. a segélyre szoruló időseket megillető összeg nagyságát méltányos lenne a gyermekeik számától is függővé tenni), azonban óva intenénk a döntéshozókat attól, hogy azt a normális állampolgári döntést, miszerint az embernek gyermekei vannak, netán a segélyrendszerben akarja kezelni. Alapvetően a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerre vár a munkaképesség vagy az eltartó elvesztése miatti, így az időskori jövedelemhiánynak is a kompenzálása.

Mit tarthatunk reformnak?

Reformnak csak azt a változtatást nevezhetjük, amely a jobbitás szándéka mellett előreláthatóan nem jár negatív következményekkel, miközben a változtatás okaiul szolgáló fő problémákat megszünteti vagy legalábbis elviselhetőkké mérsékeli.

Milyen hatásokkal semmiképpen ne járjon a nyugdíjrendszerben megvalósítandó változtatás?

- a) Ne növelje a jövedelem-eltitkolást, a járulékfizetés alóli kibújást, inkább ösztönözzön a jövedelmek kifehérítésére.
- b) Ne növelje a járulékmértéket, de ösztönözheti a hosszútávú önkéntes megtakarításokat, ami államháztartási szinten is kívánatos.
- c) Ne szívja el a forrásokat a gyermekek, gyermekes családok és a gazdaság, oktatás, egészségügy, kultúra elől, ne járjon tartós költségvetési tehernövekedéssel.
- d) Ne tegye a jelenleginél is kiszolgáltatottabbakká az idős szülőket.

Mire van feltétlenül szükség a reform értékű változtatások tartós hatásának eléréséhez?

- d) Közmegegyezésre, a politikai pártok hosszú távú egyetértésére.
- e) Érthető kommunikációra.
- f) A nyugdíjrendszer hibátlan megszervezésére, szervezetének kiváló működésére.

Egyéni kötelezettségek; Nők40

Kétségtelen, hogy az ember elsősorban a saját családjával, gyermekeivel, szüleivel, testvéreivel, majd távolabbi rokonaival szemben tartozik kötelezettséggel. (Ptk.) Nem csoda, ha ebből kiindulva időről időre felbukkannak olyan ötletek, hogy a felnőveit gyermekek által fizetett adó, járulék valamekkora százalékát közvetlenül a saját szüleik kapják kézhez. Miután a gyermekeket nevelők adó- és járulékfizetési kötelezettségei éppen gyermeknevelési terheikre tekintettel - igen helyesen - akár évtizedeken át is legfeljebb igen csekély összegűek, e javaslat megvalósítása leginkább nagycsaládosok esetében a család időseit megalázó méltánytalansághoz vezetne.

Emellett azt a látszatot is erősítené, mintha az idősök anyagi biztonsága még a társadalom javára nyújtott kiemelkedő teljesítményük, átlagosnál több gyermek

értékteremtő polgárrá történő felnevelése után is kizárólag a családjuk magánproblémája lehetne, holott e másokénál nagyobb és pótolhatatlan hozzájárulásukat a társadalombiztosítás fenntartásához elvszerű a mindenki társadalombiztosítási rendszerének a mindenki által fizetett járulékokból nyugdíjban is megfelelően értékelnie.

A méltányosság elve alapján elvárható, hogy aki a nagykorúvá válásakor érvényes szabályok szerinti szolgálati idővel rendelkezik és legalább két gyermeket nevelt fel, arra ne vonatkozhassanak a nyugdíjfeltételek ezt követően bevezetett szűkítő intézkedései.

Elvszerű, hogy az ún. Nők40 feltételrendszerében is a járulékfizetéssel fedezett összes, tehát a gyermekgondozási ellátáson töltött összes időszak teljes mértékben jogszerző időnek számítson. Sajnálatosan oly csekély az érintett anyák létszáma, hogy ez érdemi költségvetési terhet nem jelenthet. Sőt, a hamarabb nyugdíjassá váló nagycsaládos nagyszülők elősegíthetik a körükben jellemzően többgyermekes felnőtt gyermekeik munkapiaci részvételét, ami e családok magasabb fogyasztásán keresztül is gazdasági előnyökkel jár és több költségvetési bevételhez vezet.

A járulékfizetési kötelezettség mértéke, javaslat gyermeknevelési kiegészítő modulra

A fiatal családok gyermekvállalási döntéseit elősegítendő elvszerű és indokolt, hogy a kiskorú gyermeket nevelő biztosítottak nyugdíjjárulék-fizetési kötelezettsége az általuk nevelt gyermekek számától függő mértékben csökkenjen oly módon, hogy pl. 3, de legalább 4 gyermek esetén a nyugdíjjárulék már 0 % legyen. Az intézkedés a gyermekek után bevezetendő nyugdíjjelem közvetlenebb születésösztönző párjául javasolható. A gyermeknevelési teljesítmény elismerésére tett javaslat a nyugdíjban nem jelen írásban merül fel első ízben. (Mészáros, 2007; Botos, 2010; Giday, 2011; Botos, Botos, Gál et al., 2014; Demény, 2015; Banyár, Gál, Mészáros, 2016, Gál, 2017)

Javaslatunk a gyermeknevelési teljesítménynek természetbeni járulékként való elismerésére a nyugdíjösszegben A" változatban: a már nyugdíjasok számára a legmagasabb életkorúakkal kezdve fokozatosan bevezetendő az általuk felnevelt gyermekek száma szerinti mértékű érdemi kiegészítő nyugdíjmodul.

€ŽB" változatban: a bevezetés évében és azt követően megszülető gyermekek szülei és az ekkor 3 éven aluli gyermeket saját háztartásukban nevelő szülők számára majd - aminek kezdete leghamarabb 25 év múlva várható - új nyugdíjmodulként érdemi kiegészítés járjon az általuk felnevelt gyermekek számával és a gyermekeik tanulása alatt a szülők által teljesített eltartás idejével arányosan.

A gyermekvállalási szándékokra közvetett hatásra számíthatunk azzal, ha a gyermek, a több gyermek vállalása már idős korban sem jár szegénységbe süllyedéssel.

A kiszámíthatósághoz javasolható, hogy pontrendszerre történő áttérés után a biztosított éves járulékfizetési teljesítményét (a családi adó- és járulékkedvezmény idejét is beszámítva) az éves átlagbér utáni járulékhöz viszonyított pontértékkel ellátva mutassa - természetesen a biztosított által nevelt gyermekek utáni többletpontértéket is feltüntetve. (Botos, Botos, 2011) Így a biztosított számára mindig nyomon követhető, hogy mekkora munkanyugdíjra és mekkora gyermeknevelési nyugdíjmodulra számíthat (ez önmagában is kihúzza a talajt a társadalombiztosítás megrendítésére leginkább alkalmas "€žnekünk már úgysem lesz nyugdíjunk" jellegű rémisztgetések alól).

Mindenekelőtt leszögezzük, akkora kockázatközösségnek, mint a társadalombiztosítás, méltányosan kezelnie kell tudni az egészségügyi okból vagy gyermekük halála, tanulásra alkalmatlan állapota miatt gyermekteleneket - a részletek kidolgozását nem tekinthetjük jelen írásunk feladatának.

Öngondoskodás

Nem vitás, hogy aki legalább egy - házaspár közösen két - gyermeket felneveltek és minden adó- és járulékköteles jövedelmük után fizették a kötelező elvonásokat, már gondoskodtak az időskoruk anyagi biztonságáról. A gyermeknevelési terheket nem, vagy ennél kisebb mértékben viselőknél azonban a jövedelmük jelentős részét ajánlatos megtakarítaniuk.

Az ö nyugdíj célú önkéntes megtakarításait a pénzügyi intézményrendszer segítségével célszerű a gyermeknevelés (oktatás, képzés, a gyermekekkel kapcsolatos egészségügy) színvonalának emelésére a felhasználásukig átforgatni. Így valósul meg a gyermekek helyettük másutt történő felneveléséhez való hozzájárulásuk, ami ugyanakkor azt is elősegítené, hogy a felnevelt gyermekek a rájuk váró nagyobb eltartói terheket majd viselni legyenek képesek, és egyúttal hozzájárulna az időskori anyagi biztonság és a gyermeknevelés finanszírozása közötti összefüggés helyreállításához.

Mi várható?

Fenti javaslataink megvalósítása

- a jövedelmek bevallására ösztönöz,
- nem növeli a járulékmértéket, munkanélküliséget,
- a gyermekek, gyermekes családok javára történő változtatás a belföldi fogyasztást és a hazai vállalkozásokat erősíti, a költségvetés számára azonnali többletbevételt is jelent,
- senki és semmi elől nem szív el forrásokat, sőt, megfelelő finanszírozási mechanizmus kialakításával emelheti a gyermekekkel kapcsolatos állami teljesítmények színvonalát,
- anyagi oldalról is elismeri a gyermekes, családi életmód értékeit,
- növeli a társadalombiztosítási nyugdíjrendszer fenntarthatóságát, a gazdasági versenyképességet.

A társadalombiztosítási nyugdíjrendszerben a járulékfizetéssel szerzett több évtizedes jogokra tekintettel érdemi változtatásokat azonban csak több évtizedes felkészülési idővel szabad bevezetni, azaz a jelen demográfiai helyzetben a - késésben lévő! - reformlépéseket igen sürgősen nemcsak megtervezni kell, hanem a lépések ütemezését közzétenni, majd igen pontosan betartani, a bevezetésüket minél előbb el is kezdeni.

Fenti javaslataink megvalósítása - a családtámogatási és -kímélési rendszer stabilitásának hatását fokozva - minden fiatal párt arra biztat, hogy bátran vállalja a saját értékrendje, családterve szerinti gyermekek megszületését, felnevelését, a gyermekek pedig a rájuk váró elkerülhetetlenül nagyobb fejenkénti eltartói terhek viselésére képesekké, magasabb jövedelemtermelő képességűekké nevelhetők fel. Valódi reform, ha megvalósítjuk.

Felhasznált irodalom

BANYÁR J., GÁL R. I., MÉSZÁROS J. Egy gyermeknevelés-függő nyugdíjrendszer körvonalai. In: Simonovits 70 - Társadalom- és természettudományi írások Arkhimédész-től az időskori jövedelmekig, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet, Budapest, 2016. Online: http://econ.core.hu/file/download/Simonovits70/10_Banyar-Gal.pdf

BOTOS K., Demográfia és nyugdíjrendszer kapcsolata. Polgári Szemle, 2010/3. Online:

<https://polgariszemle.hu/archivum/53-2010-junius-6-evfolyam-3-szam/387-demografia-es-nyugdijrendszer-kapcsolata>

BOTOS J., BOTOS K. A kötelező nyugdíjrendszer reformjának egy lehetséges megoldása: pontrendszer és demográfia, Pénzügyi Szemle, 2011/2. Online: https://www.asz.hu/storage/files/files/penzugyiszemle/2011/botos_jozsef_botos_katalin_157_166.pdf?download=true

BOTOS J., BOTOS K. A nyugdíjreform alapkérdései. Pénzügyi Szemle, Vitafórum, 2012. április 2-12. Online: [/vitaforum/a-nyugdijreform-alapkerdesei-1-kinek-fizetjuk-valojaban-a-jarulekot,](#)
[/vitaforum/a-nyugdijreform-alapkerdesei-2-humantoke-es-nyugdij,](#)
[/vitaforum/a-nyugdijreform-alapkerdesei-3-nyugdijrendszer-es-gyermekvallalas,](#)
[/vitaforum/a-nyugdijreform-alapkerdesei-4-nyugdij-pontrendszer-es-demografia,](#)
[/vitaforum/a-nyugdijreform-alapkerdesei-5-egy-uj-magyar-nyugdijrendszer-alapjai,](#)

BOTOS J., BOTOS K., GÁL R. I., MORVAYNÉ BAJAI ZS. A Népesedési Kerekasztal koncepciója a nyugdíjrendszer reformjára, 2014. május 28. Online: <http://nepesedesikerekasztal.hu/index.php/cikkek/15-a-nepesedesi-kerekasztal-koncepcioja-a-nyugdijrendszer-reformjara>

DEMÉNY P. Emelhető-e a szükségesnél alacsonyabb termékenység? Demográfia, 2015/2-3. Online: <http://demografia.hu/kiadvanyokonline/index.php/demografia/article/viewFile/2655/2517>

Európa-szerte közel 40%-kal kevesebb a nők nyugdíja, Biztosítási Szemle, 2013. június 10. Online: http://www.biztositasiszemle.hu/cikk/elemzesek/-/europa-szerte_kozel_40-kal_kevesebb_a_nok_nyugdija.2837.html

GÁL R. I. Hozott szalonnával. A fenntartható nyugdíjrendszer kialakítása. In: Hegymenet, Osiris Kiadó, 2017., 192-213. old.

GIDAY A. Gyermekfedezetű nyugdíjbeiktatása. Polgári Szemle, 2011. szeptember. Online: <https://polgariszemle.hu/archivum/126-2011-szeptember-7-evfolyam-4-szam/tarsadalom-es-kulpolitika/448-gyermekfedezetu-nyugdijelem-beiktatasa>

GIDAY A., SZEGŐ SZ. A generációs egyensúly. Magyar Idők, 2017. január 5. Online: <https://magyaridok.hu/velemenya-generacios-egyensuly-1279843/>

MÉSZÁROS J. Társadalombiztosítási nyugdíjrendszerek és a termékenység kölcsönhatása, In: Van megoldás: Nyugdíjreform, Barankovics István Alapítvány, 2007. aug. 28., Online: https://barankovics.hu/_f/letoltesek/vanmegoldasnyugdij.pdf

SIMONOVITS A. Az elkerülhetetlen nyugdíjreformról, 2017. február 22. Online: <https://www.portfolio.hu/gazdasag/nyugdijrendszer/az-elkerulhetetlen-nyugdijreformrol.244300.html>

1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról (Tny.)

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.)

...

Morvayné Bajai Zsuzsanna a Nagycsaládosok Országos Egyesületének választmányi tagja, a Népesedési Kerekasztal tagja, a BGE Külkereskedelmi Kar nyugalmazott főiskolai docense